

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 31 Volume: 7 Issue: 31

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

İKİNCİ BALKAN SAVAŞI'NDA ROMANYA ROMANIA IN THE SECOND BALKAN WAR

Abidin TEMİZER*

Öz

Birinci Balkan Savaşı'na dâhil olmayan Romanya, Balkan devletlerinin Osmanlı Devleti karşısında beklenmedik başarısı karşısında Bulgaristan'la olan sınırını gözden geçirme gereği duymuştur. Üstelik Bulgaristan, Birinci Balkan Savaşı'na girmemesi karşılığında Romanya'ya toprak taahhüdünde bulunmuş ve savaş sonrasında bu taahhüdünü yerine getirmemişti. Savaştan sonra bir taraftan Romanya Bulgaristan'dan toprak talebinde bulunduğu için, diğer taraftan da Makedonya toprakları konusunda yaşanan anlaşmazlık nedeniyle Balkan devletleri arasında gerginlik giderek artıyordu. Savaş rüzgarlarının estiği bu gergin ortamda Romanya hem Büyük Güçlere hem de Bulgar hükümetine gönderdiği notada, olası bir savaşta bu defa sessiz kalmayacağını ve savaşa dahil olacağını bildirmiştir. Nitekim öyle de oldu. Bulgaristan'ın Yunanistan ve Sırbistan'a saldırması üzerine Romanya da Bulgaristan'a savaş ilan etmiş ve Güney Dobruca'yı işgale başlamıştır. Savaş bitiren Bükreş Antlaşması ile Romanya hatırı sayılır bir miktarda toprağı sınırlarına katmıştır. Bu çalışmada Romanya'nın savaşa girme nedenleri ve izlediği stratejiler ile savaşın Romanya açısından sonuçları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İkinci Balkan Savaşı, Romanya, Balkanlar, Osmanlı Devleti, Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan.

Abstract

Romania which didnt join First Balkan War found it necessary to look through the border with Bulgaria in the face of unexpected success of Balkan states against Ottoman Empire. Moreover, Bulgaria had made a territory guarentee to Romania in the face of not joining First Balkan War and hadn't carried that guarantee after the war. Because, Romania demanded territory from Bulgaria, tension was getting higher because of disagreement about the territories of Macedonia. In the nervy situation, where war winds blew, in the diplomatic note sent to Bulgarian government and Great Powers, Romania declared that they wouldnt be quiet in a possible war and would be included in the war. Thus, that happened. Upon Bulgaria's attacking Greece and Serbia, Romania announced war to Bulgaria and invaded South Dobruja. With Bucharest Treaty which finisheded war, Romania got a respectable amount of territory. This study will focus on the reasons of Romania's going to war, the strategies that it followed and the results of the war for Romania.

Keywords: Second Balkan War, Romania, the Balkans, Ottoman Empire, Bulgaria, Greece, Serbia.

---

* Dr., Balıkesir Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü.

Giriş

Bütün tarihî hadiselerde olduğu gibi Balkan Savaşları'nın da birden çok nedeni vardır. Osmanlı Devleti'ne 1878 Berlin Antlaşması sonrasında elinde kalan Balkanlar'da bütün topraklarını kaybettiren Balkan Savaşları'nın temelinde siyasi, sosyal, dinî ve ekonomik nedenleri vardır.

Siyasi nedenlerin başında, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Rusya gibi dönemin Büyük Güçlerinin Balkanlar'daki çıkarları doğrultusunda izledikleri politikalar ve bunun Balkan devletlerindeki yansımaları gelmektedir. Özellikle Rusya ve Avusturya-Macaristan'ın siyasi ve iktisadî çıkarları doğrultusunda Balkanlar'ı kontrol altına almak için birbirleriyle olan mücadeleleri, Balkan devletlerinin kaderini doğrudan etkilemiştir¹. Her iki devlet Balkanlar'ı kontrolü altında tutmanın yolunu evvela kendi istekleri doğrultusunda Osmanlı'dan ayırmakta aramışlardır. Balkanlar'a tek başına hâkim olan Osmanlı Devleti, bu politikanın bir sonucu olarak 1878 Berlin Antlaşması ile Romanya, Sırbistan, Karadağ, Bosna-Hersek gibi geniş bir coğrafyayı kaybetmiştir².

Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'dan çekildiği yerlerde yerine küçük devletler kurulmuştur. Ancak yine de Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da hatırı sayılır bir toprağı kalmıştır. Arnavutluk, Makedonya, Bulgaristan³, Sancak bölgesi hâlâ Osmanlı Devleti'nin sınırları dâhilindedir. Bu topraklar, Büyük Güçlerden destek alan Balkan devletleri için 1878 yılı sonrasında hedef noktası olmuştur⁴. Karadağ'ın hedefi Arnavutluk ve Sancak bölgesinden; Sırbistan ve Yunanistan'ın hedefi Arnavutluk ve Makedonya'dan; Bulgaristan'ın hedefi Makedonya'dan toprak kapmaktır. Özetle, her bir Balkan devleti, Büyük Balkan Krallığı kurmanın hayali peşinde idiler⁵. Balkan devletlerinin hedeflerine bakıldığında bu aşamada Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan'ın Makedonya'da çıkarları çatışmaktadır. Bu üç devlet Makedonya toprakları konusunda yıllardır devam eden bir çekişme içindeydiler. Bu çekişme

özellikle Bulgaristan'ın bağımsızlığından sonra daha da şiddetlenmiştir⁶.

Balkan devletlerinin hedef ve çekişmeleri Balkanlar'ın parçalanması sürecini daha da hızlandırmıştır. Neredeyse 16. yüzyılın başından itibaren tek bir devletin çatısı altında birleşen Balkan coğrafyasından böylece sorunlu küçük devletler çıkmaya başlamıştır. Balkanlar'dan çok sayıda küçük devletin çıkması "Balkanlaşma" terimi ile ifade edilmektedir. 19. yüzyılda loretatüre kazandırılan "Balkanlaşma" tabiri "tek başına yaşayabilir büyüklükteki devletleri en küçük parçalara bölmek ve muhtaç hâle getirmek" anlamına gelmektedir⁷. 20. yüzyılın başında yaşanan Balkan Savaşları da "Balkanlaşma" teriminin içeriğine uygun bir nedenle çıkmıştır. Bu bağlamda öncelikle Birinci Balkan Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki geniş toprakları Balkan devletleri tarafından paylaşılmak istenmiştir. *Baron d'Esternelle de Constant*⁸, Birinci Balkan Savaşı'nı "savunmaya yönelik bir bağımsızlık savaşı olarak görmüş ve şiddete karşı yüce başkaldırı ve genelde güçsüzün güçlüye karşı ayaklanması" olarak değerlendirmiştir⁹.

Her ne kadar Birinci Balkan Savaşı "güçsüzün güçlüye karşı ayaklanması" olarak değerlendirilse de Balkan devletlerinin ekonomik potansiyel ve hedefleri de bu savaşın ekonomik nedeni olmuştur. Balkan devletlerinde artan nüfusa yetecek kadar toprağın olmayışı ve buna bağlı belirlenen hedef, savaşı kaçınılmaz kılmıştır. Özellikle Balkan devletlerindeki demografik büyüme 1880-1910 yılları arasında Romenleri 4.6 milyondan 7 milyona, Bulgarları 2.8 milyondan 4.3 milyona, Sırları ise 1.7 milyondan 2.9 milyona¹⁰ çıkarmıştır. Doğal olarak artan bu nüfusa yetecek kadar toprağa ihtiyaç vardı. Bu ihtiyaç da ancak çevredeki verimli toprakların işgali ile giderilebilirdi.

Balkan devletleri için Makedonya toprakları, İşkodra ve çevresi, Sancak bölgesi ekonomik sıkıntıların

¹ "Matbuat-ı İslamiye: Bahçesaray'da (Kırım) Münteşir Tercüman Gazetesi Balkan İttifakından Bahs İle Diyor ki:", *Sebiü'r-Reşad*, C. 4, S. 82, İstanbul 17 Mart 1326 (30 Mart 1910), s.76.

² Mujeeb R. Khan, "The Ottoman Eastern Question and the Problematic Origins of Modern Ethnic Cleansing, Genocide, and Humanitarian Interventionism in Europe and the Middle East", *War & Diplomacy: the Russo-Turkish War 1877-1878 and the Treaty of Berlin*, Edit. by M. Hakan Yavuz with Peter Sluglett, The University of Utah Press, Utah 2011, s. 107-110;

³ Bulgaristan her ne kadar özerk ise de hala Osmanlı Devleti'nin sınırları dâhilindedir.

⁴ "Balkan Ahvali", *Tercüman-ı Hakikat*", Numara: 10854, Tarih:23 Haziran 1911, s. 1; "Çetine Sarayındaki Hadise", *Tercüman-ı Hakikat*", Numara: 10864, Tarih: 1 Temmuz 1911, s. 2.

⁵ "The New Balkan War", *The New York Times*, Tarih: 4 Temmuz 1913.

⁶ "The Balkan War", *The New York Times*, Tarih: 10 Ekim 1912; Richall C. Hall, "The Balkan Wars 1912-1913 Prelude to the First World War, Published by Routledge, London and Newyork 2000, s. 3-9; Gül Tokay, "A Reassessment of the Macedonian Question, 1878-1908", *War & Diplomacy: the Russo-Turkish War 1877-1878 and the Treaty of Berlin*, Edit. by M. Hakan Yavuz with Peter Sluglett, The University of Utah Press, Utah 2011, s. 253-266; Sacit Kutlu, *Milliyetçilik ve Emperyalizm Yüzyılında Balkanlar ve Osmanlı Devleti*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2007, s. 153.

⁷ Maria Todorova, *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s. 17.

⁸ 1910 yılında kurulan ve uluslararası barış için çalışan Carnegie Vakfı, Balkan Savaşlarının nedenlerini araştırmak için bir komisyon kurmuştur. Komisyon savaşın nedenlerini hazırladı ve bir rapor halinde 1914 yılında yayınladı. Bu raporun önsözünü Baron d'Esternelle de Constant, yukarıda ifade edilen sözleri söz konusu raporun önsözünde yazmıştır. Maria Todorova, a.g.e., s.18.

⁹ Maria Todorova, a.g.e., s. 18.

¹⁰ H. Yıldırım Ağanoğlu, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Balkanlar'ın Makûs Talihi Göç*, Kum Saati Yayınları, İstanbul 2001, s. 47-48.

atlatılmasına yetebilirdi. Bu topraklar Osmanlı sınırları dâhilinde idi ve bir Balkan devletinin tek başına Osmanlı Devleti'nden alması kolay değildi. Bu ancak bir Balkan ittifakı ile gerçekleşebilirdi. Fakat Balkan devletlerinin bir araya gelmesine engel olan "Makedonya Sorunu" vardı. Buradaki kilise ve kiliseler üzerinden eğitimin kontrolünü eline almak isteyen Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan amansız bir mücadeleye girmişlerdir. Sultan II. Abdülhamid'in oyalayıcı politikası bu sorunun devamında etkili olmuştur. Ancak II. Abdülhamid'den sonra 1910 yılında çıkarılan Kiliseler Kanunu ile bu sorun halledilmiştir¹¹. Bu sayede kendi aralarındaki büyük bir sorunu gideren Balkan devletleri, Rus diplomatik temsilcilerinin de yardımlarıyla Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki topraklarını paylaşmak üzere birtakım anlaşmalar imzaladılar. Bir Balkan ittifakı kurmak amacıyla ilk olarak Mart 1912'de Bulgaristan'la Sırbistan, Mayıs 1912'de Yunanistan'la Bulgaristan ve Ekim 1912'de de Karadağ, Sırbistan ve Bulgaristan ittifak anlaşmaları imzaladılar¹². Nihayetinde 8 Ekim 1912'de Karadağ, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti¹³. Karadağ'ın Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmesinin üzerine 13 Ekim'de de diğer Bulgaristan ve Sırbistan Osmanlı Devleti'nden bir takım isteklerde bulundular. Bunlar arasında Osmanlı sınırları dahilindeki bütün milletlerin etnik özerkliklerinin onaylanması, Osmanlı Mebusan Meclisi'nde her milletin nüfusuyla orantılı olarak temsil edilmesi, Hristiyanların buldukları yerlerde askerlik yapmaları gibi aslında Makedonya'nın özerkliği isteyen bazı şartlar bulunmaktaydı. Ancak Osmanlı Devleti bu şartları reddetti¹⁴. Osmanlı Devleti'nin bu şartları reddettiği gün, diğer Balkan devletlerinin de Karadağ ile Osmanlı Devleti arasında çıkan savaşa katılacaklarının haberini The New York Times gazetesi "Balkan states to declare war today" başlığı ile veriyordu¹⁵. Gazete bu öngörüsünde yanılmamıştır. Nitekim Osmanlı Devleti'nin olumsuz cevap vermesi üzerine önce 17 Ekim 1912'de Sırbistan ve Bulgaristan, 19 Ekim 1912'de de Yunanistan, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ettiler¹⁶.

Birinci Balkan Savaşı'nda küçük Balkan devletleri hiç de ummadıkları kolaylık ve çabuklukta önemli kazançlar elde ettiler. Hatta Bulgaristan hızını alamamış İstanbul'a yönelmiştir. Ancak İstanbul önlerinde durdurulunca hedefine ulaşamamış, dönüp arkasına

baktığında da müttefiklerinin daha fazla toprak kazandığını görmüştür. Bu durumdan rahatsız olan Bulgaristan, daha sonra izlediği tutum nedeniyle müttefiklerinin tepkisini çekmiştir. Her şeye rağmen Bulgaristan'ın Osmanlı Devleti karşısındaki başarısı Balkanlar'da güç dinamiklerini değiştirmiştir¹⁷.

Birinci Balkan Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin aldığı ağır mağlubiyetlerden sonra barış antlaşması 30 Mayıs 1913 tarihinde Londra'da imzalanmıştır. Londra Antlaşması ile Osmanlı Devleti Arnavutluk'un bağımsızlığını tanımış, Adaların geleceğinin tayinini Büyük Güçlere bırakmıştır. Bu antlaşma ile Yunanistan Osmanlı Devleti'nden Selanik, Güney Makedonya ve Girit'i alırken; Sırbistan da Orta ve Kuzey Makedonya'yı almıştır. Bulgaristan ise Kavala, Dedeağaç, Edirne ve bütün Rumeli'yi almıştır¹⁸.

Birinci Balkan Savaşı'nda Romanya

Birinci Balkan Savaşı öncesinde yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen Romanya bu savaşa girmemiştir. Savaş başladığında evvela Rusya'nın tutumunu beklemiş¹⁹ ardından da tarafsızlığını ilan etmiştir. Bulgar hükümetinin savaş sırasında, kuzeyinde yeni bir cephe açmamak için Romanya'yı toprak vaadiyle oyalaması, Romanya'nın savaşa girmemesindeki etkenlerden biri olmuştur. Ancak bu savaşa giren komşularının büyük kazançları karşısında mağdur olmamak için Birinci Balkan Savaşı sonrasında Bulgaristan'dan Karadeniz'de Balçık Limanı ile Tuna Nehri arasında Silistre ve Güney Dobruca'yı kapsayan bölgeyi istemiştir. Fakat Bulgarları, galip geldikleri bir savaşta, savaşa girmeyen bir devlete toprak vermeye ikna etmek bir hayli zor olacaktır²⁰.

Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan'ın birbirleriyle yaşadıkları sorunlar Rusya'yı rahatsız etmiş ve Balkan devletlerini kendi aralarındaki sorunları ele almak üzere St. Petersburg'a davet etmiştir. Bu davet üzerine 18 Mart 1913 tarihi itibarıyla St. Petersburg'da Büyükelçiler Konferansı toplanmıştır. 18-31 Mart ile 26-29 Mayıs 1913 tarihleri arasında, Büyük Güçlerin de (İngiltere, Rusya, Almanya, Avusturya- Macaristan, İtalya ve Fransa) katılımıyla St. Petersburg'da düzenlenen konferansta genel olarak bir sonuç elde edilememiştir. Ancak Bulgaristan'ın Romanya'ya Silistre kenti ve çevresini verdiğine dair bir protokol imzalanmıştır²¹.

¹¹ Fikret Adanır, *Makedonya Sorunu, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996*, s. 108-112.

¹² Richard Hall, a.g.e., s. 12-13; Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi 2: 20. Yüzyıl, Küre Yayınları, İstanbul 2006*, s. 102.

¹³ Aram Andonyan, *Balkan Savaşı, Aras Yayınları, İstanbul 2002*, s. 209.

¹⁴ Mehmet Okur, "The Times Gazetesi'ne Göre Balkan Savaşları ve İngiltere'nin Politikası", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, XII/2, Kış 2012, s. 183-197.

¹⁵ "Balkan States to Declare War Today", *The New York Times*, Tarih: 13 Ekim 1912.

¹⁶ İbrahim Artuç, *Balkan Savaşı, Kastaş Yayıncılık, İstanbul 1988*, s. 88.

¹⁷ Richard Hall, a.g.e., s. 77.

¹⁸ Sabri Sürgevil, Cihan Özgün, *Balkanlar II, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir 2012*, s.19.

¹⁹ "Balkanlar'da Cihad", *Sebilü'r-Reşad*, C. II-9, S. 35-217, Tarih: 18 Teşrinievvel 1328 (31 Ekim 1912), s.176.

²⁰ Richard Hall, a.g.e., s. 77-78.

²¹ Ioan Scurtu-Ionut Cojocaru, "Romania and The Second Balkan War. Participation of Certain Future Prime Ministers", *Balkan Tarihi Araştırmalarına Metodolojik Yaklaşımlar*, Editör, Abidin Temizer, Libra Kitap, İstanbul 2014, s. 424.

İkinci Balkan Savaşına Doğru

Birinci Balkan Savaşı bitmiş ve ummadıkları sürat ve kolaylıkta geniş topraklara sahip olan Balkan devletleri şimdi ganimeti paylaşamama sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır. Romanya savaşa girmemesi karşılığında kendisine toprak sözü veren Bulgaristan'dan toprak almak için uğraşıyordu. Makedonya toprakları konusunda Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan büyük bir anlaşmazlığın içindeydiler. Bulgaristan Selanik konusunda Yunanistan ile; Makedonya'nın büyük bölümü konusunda da Sırbistan ile anlaşmazlığa düştü. Bulgaristan, Edirne ve İstanbul'u alma hayali ve hırsına kapılmış asıl hedefinden uzaklaşmıştır. Karadağ bu nedenle Bulgaristan'ı hırsı yüzünden savaşı gereksiz yere uzatmakla suçluyordu²².

Bu gelişmeler karşısında Balkan devletlerinin aralarında bir savaşın çıkacağını anlayan Rus Çarı II. Nikola, 9 Haziran 1913'te taraflara birer telgraf göndererek uyarılmış ve onları toplantıya çağırmıştır. Ancak devletler çeşitli bahanelerle toplantıya katılmayacaklarını bildirdiler. Rusya, Bulgar hükümetinin kendisine olan aşırı güveninden, Avusturya ve Osmanlı hükümetleri ile temasa geçmesinden rahatsızlık duymaya başladı. Bu nedenle Bulgaristan'ın cezalandırılması gerektiğini düşünüyordu ve bunun en kolay yolunun da Romanya ile Sırbistan'ın Bulgaristan'a karşı ittifak yapmalarında olduğunu düşünüyordu²³.

Üçlü ittifak (Sırbistan, Yunanistan, Karadağ) Londra barış görüşmeleri sırasında Osmanlı Devleti'ne ardından da Romanya'ya, Bulgaristan'a karşı işbirliği teklifinde bulunmuşlardır. Özellikle Sırbistan, Romanya'nun ittifaka katılmasında ısrar ediyordu. Romanya ise Bulgaristan'ın giderek güçlenmesinde endişe ediyordu. Bu nedenle, 1913 yılı başlarında Bulgaristan'a müracaat ederek, Birinci Balkan Savaşı'nda gösterdiği tarafsızlığın bedeli ve St. Petersburg'da imzalanan protokolün bir gereği olarak Bulgaristan'dan toprak istedi. Ancak Bulgaristan Romanya'nın bu çağrısına cevap vermedi²⁴. Sırbistan, Nisan 1913 ortalarında Romanya'ya, Bulgaristan'a karşı bir savunma ittifakı teklif edince, Romanya'nın Bulgaristan üzerindeki baskısı daha da arttı. Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan'la münasebetlerinin giderek bozulmakta olduğunu görünce, 1913 Mayıs'ında St. Petersburg protokolünün bir gereği olarak Silistre'yi Romanya'ya terk etme kararı aldı²⁵.

Bulgaristan'dan Silistre'yi alacağına dair umuda kapılan Romanya, bu nedenle Sırbistan'ın kendisine yaptığı ittifak teklifine yanaşmadı. Çünkü Romanya yeni bir savaşın başlamak üzere olduğunu görmüş ve bu savaşta Birinci Balkan Savaşı'nda olduğu gibi ellerinin serbest kalmasını istemişti. Fakat Bulgarların Sırp ve Yunanlılarla münasebetlerinin giderek kötüleştiğini görünce, 4 Haziran 1913'te Rusya'ya, 10 Haziran 1913'te de Sırbistan ve Bulgaristan'a bir nota göndererek, Bükreş hükümetinin şimdiye kadar tarafsız kaldığını, Balkan devletleri arasında barışın tesisi için mücadele ettiğini, ancak bu mücadelenin boşa çıkması ve Balkan devletleri arasında bir savaş çıkması durumunda seyirci kalmayacağını bildirdi²⁶.

Balkanlar'da yaşanan gerilim ve Romanya'nın Rusya'ya gönderdiği nota üzerine Rus Çarı 8 Haziran 1913'te Bulgar ve Sırp krallarına mesaj göndererek, onları ikaz etmiş ve savaşı ilk başlatacak tarafın Slav davası önünde sorumlu olacağını ve Rusya'nın hareket serbestisini kullanacağını bildirmiştir. Bulgar ve Sırp kralları Rus Çarı'na verdikleri cevapta birbirlerini suçlamışlardır²⁷.

Taraflar arasında bu gerginlik yaşanırken, Bulgar orduları başkomutanı General Savof, hükümeti savaş ilan etmek için ikna etmeye çalışıyordu. Savof 18 Haziran gecesi Başbakan Danef'e "on gün içinde savaş çıkmazsa, bir tek askeri bile silah altında tutmayı garanti edemem" diyordu. Savof, on gün içinde ya savaşın başlatılması ya da seferberliğin sona erdirilmesini istiyordu²⁸.

Bulgaristan'daki bu gelişmeler üzerine Romanya önce Sofya'daki elçisini geri çağırılmış²⁹ ardından 27 Haziran 1913'te Bulgaristan'a bir nota göndermiştir. Notada Bulgar hükümeti şu şekilde ikaz edilmiştir: "Romanya hükümeti Bulgaristan hükümetini zamanında uyarmıştır. Eğer Balkan devletleri savaşta olacaklarsa, Romanya, barış yararına daha önce yaptığı gibi, tarafsız kalmayacak ve kendini tepki vermeye mecbur görecektir"³⁰.

Bükreş hükümetinin tarafsızlık politikasını değiştirerek Bulgaristan'a karşı savaşa girmek istemesinin temel iki nedeni vardı. Birincisi yukarıda değinildiği gibi Romanya, Bulgaristan'ın aşırı genişleme hedefinden rahatsızdır³¹. Dolayısıyla Romanya, Bulgaristan gibi bir komşuya karşı icap eden derecede bir askerî sığra sahip olmak istiyordu. İkincisi ise;

²² "Vaz'iyet-i Umûmî: Romanya Hükümeti'nin Notası", Tanin, Numara: 1629, Tarih: 12 Haziran 1913, s. 3.

²³ Fahir Armaoğlu, a.g.e., s. 684-685.

²⁴ Fahir Armaoğlu, a.g.e., s. 685.

²⁵ "Romanya Sefirinin Avdeti", Tanin, Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

²⁶ "Romanya'nın Notası", Tanin, Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

²⁷ "Romanya'nın Emeli", Tanin, Numara:1655, Tarih: 8 Temmuz 1913, s. 3.

²² Sacit Kutlu, a.g.e., s. 391.

²³ Babanzade İsmail Hakkı, "Siyaset: Balkan Muharebesi", Tanin, Numara: 1633, Tarih: 16 Haziran 1913, s. 1; Sacit Kutlu, a.g.e., s. 391.

²⁴ "Vaz'iyet-i Umûmî: Romanya'nın Da'vası", Tanin, Numara: 1629, Tarih: 12 Haziran 1913, s. 3.

²⁵ Fahir Armaoğlu, 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914), TTK, Ankara 1999, s. 684.

Romanya ve Avrupa için sakin ve devamlı bir vaziyet tesis etmesi için gerekli olan bir teminatın kendisine verilmesidir³².

Bulgaristan hükümeti Romanya'nın kendisine verdiği notaya cevap vermenin gerekli olduğunu düşünmedi ve birlikleri herhangi bir bildirimde bulunmadan 29-30 Haziran 1913 gecesi, Makedonya'da Vardar Nehri üzerinde toplanmış olan Sırp-Yunan kuvvetlerine karşı taarruza geçmiştir³³. Böylece İkinci Balkan Savaşı başlamış oldu.

Savaş Başladığında Romanya'nın Askerî Gücü

Romanya'nın ordusunun diğer Balkan devletlerine göre en büyük avantajı şüphesiz Romanya'nın nüfusedir. Romanya'nın 1912 yılı nüfusu 7.235.000 kişidir³⁴. Romanya'nın nüfusu kaynaklara göre az da olsa farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Ragıb Rıfki, *Balkan Hükümetlerinin Teşkilat-ı Askeriyyesi* isimli eserinde Romanya'nın 1912 yılına ait nüfusunu 6.926.002 kişi olarak göstermektedir.³⁵ Ancak yine de rakamlar arasında ciddi farklar yoktur. Netice itibarıyla Romanya savaşa girdiğinde 7 milyon civarında bir nüfusa sahiptir³⁶ ve bu da Balkan devletlerine karşı bir avantaj sağlamaktadır.

Romanya sahip olduğu askerlik kanunu sayesinde bu nüfusunu gereği gibi kullanabilmiştir. Romanya'da 1910 yılında tadil edilen 1908 tarihli "askere alma nizamnamesi" gereğince eli silah tutan her Romanyalı için askerlik mecburî bir hizmettir. Mecburî hizmet 21-42 yaş aralığındadır. 19 yaşına gelen gençler ordunun emrine girip çeşitli jimnastik hareketleri yaptıktan sonra 21 yaşında kuraya katılırlar. Kuraya katılanlar iki kısma ayrılırlar. Birinci kısım muvazzaf orduya iltihak ederler ve burada yedi sene kalırlar. Fakat silahaltı müddeti sınıflara göre değişmektedir. Piyade sınıfı 2 yıl nizamiye müddetinden sonra beş yıl ordunun ikmal sınıfında bulunur. Süvari, topçu, *kıtaat-ı fenniye* (hava kuvvetleri), köy ve hudut jandarmaları üç yıllık hizmetten sonra ikmal sınıfına geçerek dört sene kalırlar.³⁷

Romanya, ordusunu kolordu esasına göre oluşturmuştur. Ordu beş kolorduya ayrılmıştır. Birinci kolordunun merkezi Yaş şehri; ikinci kolordunun merkezi Tuna ve Prut nehirlerinin arasında kalan Galaç kasabasıdır. Birinci ve ikinci kolordular Rus saldırısına

karşı sınırı korumakla görevlidirler. Üçüncü kolordunun merkezi Köstence'dir ve bu ordunun görevi Bulgar ve Rus saldırılarına karşı Dobruca'yı korumaktır. Dördüncü kolordunun merkezi Bükreş'tir ve saldırıya uğrayan bölgeyi takviye etmekle görevlidir. Beşinci kolordu Sırbistan sınırındaki Krayova (Craiova) kasabasıdır³⁸. Romanya ordusunun görev alanlarına bakıldığında en büyük tehlike olarak Rusya görülmektedir. Zira birinci ve ikinci kolorduların doğrudan görevi Rusya'dan gelebilecek bir saldırıya karşı koymak iken, üçüncü kolordu ile dördüncü kolordu da yine olası bir Rus saldırısı dikkate alınarak istihdam edilmişlerdir. Rusya'nın Romanya'nın sınırında asker bulundurmasının nedeni ise, müttefiklerin savaşı kazanması durumunda Avusturya'nın Sırbistan'a, Romanya'nın da Bulgaristan'a saldıracağını düşünmesindendi³⁹.

Romanya'da her bir kolordu ikişer fırkadan oluşmakta ve her bir fırkada 14.000 piyade vardır. Piyade fırkalarında bir liva iki alaydan ve her alay üç taburdan oluşmaktadır. Romanya ordusunda ayrıca 10 süvari livası ve 10 sahra topçusu livası bulunmaktadır. Özetle Romanya ordusunda bir fırka 13 tabur piyade, 3 bölük süvari, 12 batarya top ve bir bölükten oluşmaktadır.⁴⁰

Balkan Savaşlarının arifesinde Romen ordusunda 14.000 tüfenk, 540 kılıç, 48 top bulunmaktadır. Seferberlik halinde Romanya ordusu 169 tabur piyade, 12 hudut bölüğü, 83 bölük süvari, 24 batarya toptan ibarettir. Bu hesaba göre Romanya ordusu 210.000 piyade, 18.000 süvari, 496 top, 150 eski toptan mürekkeptir. Bu rakamlar normal şartlarda geçerlidir. Seferberlik durumunda rakamlar değişebilmektedir⁴¹.

Balkan Savaşları esnasında seferberlikten dolayı Romanya'nın ordusunun 300-350 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir. Romanya'nın sahip olduğu topçu birliği tüm Balkan devletlerinin topçu birliklerinden daha üstündür. Ancak aynı şeyi donanma için söylemek mümkün değildir. Romanya donanması Bulgar donanmasına oranla bir hayli zayıftır. Romanya'nın donanması üç küçük *kruvazör*, bir *torpido*⁴² ile İtalya'dan savaş esnasında alınan üç *torpido* geçerden mürekkeptir⁴³.

³² "Romanya: Romanya'nın Hatt-ı Harekâtı", Tanin, Numara: 1661, 14 Temmuz 1913, s. 3.

³³ "Romanya'nın Notası", Tanin, Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2; Fahir Armaoğlu, a.g.e., s. 685.

³⁴ Valery Kolev-Christina Koulouri, *The Balkan Wars*, Thessaloniki 2009, s. 22. Diğer Balkan ülkelerinin nüfusu ise Bulgaristan, 4.300.000; Yunanistan 2.666.000; Sırbistan 3.000.000, Karadağ 250.000 kişi idi.

³⁵ Ragıb Rıfki, *Balkan Hükümetlerinin Teşkilat-ı Askeriyyesi*, Şems Matbaası, Dersaadet 1328-1330, s. 19.

³⁶ "Romanya ve Romanyalılar", *Servet-i Fünûn*, Numara: 1154, Tarih: 4 Temmuz 1329 (17 Temmuz 1913), s. 220.

³⁷ Ragıb Rıfki, a.g.e., s. 19.

³⁸ "Romanya'nın Kuve-i Askeriyesi", Tanin, Numara: 1655, Tarih: 8 Temmuz 1913, s. 1.

³⁹ Sacit Kutlu, a.g.e., s. 327.

⁴⁰ "Romanya'nın Kuve-i Askeriyesi", Tanin, Numara: 1655, Tarih: 8 Temmuz 1913, s. 1.

⁴¹ "Romanya'nın Kuve-i Askeriyesi", Tanin, Numara: 1655, Tarih: 8 Temmuz 1913, s. 1.

⁴² "Romanya'nın Kuve-i Askeriyesi", Tanin, Numara: 1655, Tarih: 8 Temmuz 1913, s. 1.

⁴³ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Bâb-ı Âlî Evrak Odası (BEO), Dosya No: 4181, Gömlek No: 313527, Tarih: 04/B/1331.

İkinci Balkan Savaşı ve Romanya'nın Savaşa Dahil Olması

Bulgar genelkurmayının hedefi Sırp ve Yunan ordularını kısa sürede mağlup edip, Romanya'ya yönelmektir⁴⁴. Savaşın başlaması ve yaşanan gelişmeler Romanya'nın savaşa müdahil olacağını gösteriyordu. Romanya'nın savaşa girmesini istemeyen Bulgaristan, Rusya'dan bu konuda Romanya'ya baskı yapmasını istedi. Ancak Rusya buna yanaşmadı. Zira bu konuda atacağı bir adım Sırbistan'ı rahatsız edecekti. Çünkü Romanya'nın savaşa dahil olması Sırbistan'ın işine geliyordu. Rusya'nın bu konuda çekimser kalması üzerine, Avusturya hemen harekete geçmiş ve Almanya ile İtalya'dan Romanya'nın üzerinde baskı yaparak Bulgaristan'ı rahat bırakmasını istemiştir. Almanya Dışişleri Bakanı Berthmann-Hollweg, Avusturya hükümetine verdiği cevapta, asıl Avusturya'nın Bulgaristan'a telkinde bulunmasını ve Romanya'nın haklı toprak isteklerini karşılamaını bildirmiştir⁴⁵.

Avusturya bu çabalardan sonuç alamadı ve Romanya ordusu müdahale etme emri aldı. Romanya henüz Bulgaristan'a savaş ilan etmeden Dobruca'yı işgale başladı⁴⁶. Temmuz 1913'ün hemen başında *Manş* gazetesinde yayınlanan bir yazıyı aktaran *Tanin* gazetesine göre Bulgaristan'ın sınırlarının aşırı genişlemesinden rahatsız olan Romanya şayet Bulgarlar Sırbistan ve Yunanistan'ı yener ise savaşa girecek, eğer yenilirse savaş kararından vazgeçecekti⁴⁷. Fakat Bulgarların tutumları, ayrıca Bulgaristan'ın kısa bir surede Yunan ve Sırp birliklerine karşı mağlup olması üzerine Romanya fikrini değiştirmiş ve Bulgaristan'a saldırı kararı almıştır. Bulgarlar, Romanya'yı küçümseyip hesaba katmamanın büyük bir hata olduğunu kısa sürede fark etmişlerdir⁴⁸.

Romanya'nın seferberlik ilan etmesi ülkede büyük bir sevince neden olmuştur. Romanya hükümeti seferberlik kararından dolayı halktan olumlu tepkiler alınca nihayet 10 Temmuz 1913'te Bulgaristan'a savaş ilan etti⁴⁹. 11 Temmuz'da Silistre'ye bir alay suvari ve bir alay piyade ile giren Romen ordusu burada hiçbir direnişle karşılaşmamış, 300 kişilik bir Bulgar müfrezesi ve hudut muhafızları kendiliğinden teslim olmuşlardır. Silistre'nin Romen ordusu tarafından işgaline, orada yaşayan Müslümanlar sevinmiş, Romen ordusu sevinç gösterileri eşliğinde hareketına devam etmiştir⁵⁰.

Müslümanların bu sevinç gösterilerinin nedeni, Bulgar ordusunun bölgedeki Müslüman halka yaptığı baskılardır⁵¹. Ayrıca Romanya Kralı Carol'un savaştan hemen önce Köstence'de bir cami inşa edip , Müslümanlara hediye etmesi de bunda etkili olmuştur⁵². 11 Temmuz 1913 tarihinde 80.000 kişilik bir Romen ordusu, kuzeyde Tuna ve Dobruca üzerinden harekete geçti ve Tutrakan-Balçık hattına kadar olan bölge ile Güney Dobruca'yı işgal etti⁵³. Balçık önlerine gelen Romen ordusu Varna'ya doğru harekete geçti. Bu sırada Romen ordusunun geldiğini duyan Bulgar halkı Varna'yı terk etmeye başladı⁵⁴.

Bulgaristan, Romanya'nın Bulgar toprağındaki ileri hareketini büyükelçileri vasıtasıyla Büyük Güçler nezdinde protesto etmiştir. Bulgar hükümetinin, Romanya'ya askerî karşılık vermeden sadece protesto etmesi savaş boyunca takip etmeyi düşündüğü siyasetle ve amacıyla örtüşmektedir. Bulgar hükümetinin amacı, her ne kadar daha önce Romanya'ya teslim edeceğini açılmış olsa da, St. Petersburg protokolünde belirtilen yerleri Romanya'ya vermemektir. Bu amaçla uluslararası kulislerde bulunacaktır. Ancak Bulgar hükümeti, Romanya'nın Büyük Güçlerden gelecek olası bir baskı karşısında Birinci Balkan Savaşı'nın her şeyi değiştirdiğini gerekçe göstereceğini bildiğinden Romanya ordusunun Bulgar toprağına girmesine rağmen karşılık vermemiş, Romanya ile savaşta olmamış gibi hareket etmiştir. Bulgar hükümeti Romanya ile savaşta olmadığını göstermek için de birkaç yola başvurmuştur. Evvela, Romanya'nın saldırısına rağmen Bükreş'te elçisini geri çağırılmamıştır⁵⁵. İkinci olarak Bulgar toprağına giren Romanya ordusunu bir dost gibi lanse etmeye çalışmış ve ordusuna emir vererek, Romen ordusuna mukavemet göstermemelerini bildirmiştir⁵⁶. Bilhassa Silistre'de bu siyaseti ne bir şekilde görmekteyiz. Gelişen olaylara rağmen Bulgar hükümeti Bükreş büyükelçisini geri çağırılmayınca, Bükreş hükümeti Bulgaristan'ın Bükreş büyükelçisine ülkeyi terk etmesini bildirmiştir⁵⁷.

⁴⁴ Sacit Kutlu, a.g.e., s. 392.

⁴⁵ Fahir Armaoğlu, a.g.e., s. 686.

⁴⁶ Georges Castellan, *Balkanların Tarihi*, Milliyet Yayınları, İstanbul 1995, s. 389

⁴⁷ "Romanya'nın Emeli", *Tanin*, Numara: 1655, Tarih: 8 Temmuz 1913, s. 3.

⁴⁸ "Bulgarların Resmi Havadisi", *Tanin*, Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2; Sacit Kutlu, a.g.e., s. 392.

⁴⁹ "Bulgarların Resmi Havadisi", *Tanin*, Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2; Sacit Kutlu, a.g.e., s. 392.

⁵⁰ "Romanya'nın Ordusu", *Tercüman-ı Hakikat*, Numara: 11590, Tarih: 12 Temmuz 1913, s. 2.

"Romanya", *Tanin*, Numara:1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

⁵¹ "Siyaset: Biz de Romanya Gibi...", *Tanin*, Numara:1661, Tarih: 14 Temmuz 1913, s. 1.

⁵² BOA, BEO, Dosya No: 4181, Gölek No: 313574, Tarih: 06/B/1331.

⁵³ Richard Hall, a.g.e., s. 117.

⁵⁴ "Romanya'nın Vaz'iyeti", *Tercüman-ı Hakikat*, Numara:11591, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

⁵⁵ "Romanya", *Tanin* Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2; "Romanya: Romanya'nın Tecavüzü, Bulgaristan'ın Teşebbüsât-ı Siyasesi", *Tanin*, Numara: 1662, Tarih: 15 Temmuz 1913, s. 1; "Romanya'nın Vaz'iyeti", *Tercüman-ı Hakikat*, Numara: 11591, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

⁵⁶ "Romanya'nın Vaz'iyeti", *Tercüman-ı Hakikat*, Numara: 11591, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2; "Romanya: Romanya'nın Tecavüzü, Bulgaristan'ın Teşebbüsât-ı Siyasesi", *Tanin*, Numara:1662, Tarih: 15 Temmuz 1913, s. 1.

⁵⁷ "Romanya Bulgar Sefirini Memleketine Yolluyor", *Tanin*, Numara:1662, 15 Temmuz 1913, s. 1.

Romanya bir taraftan Bulgaristan ile diplomatik ilişkilerini keserken diğer taraftan da Bulgaristan topraklarında ilmeye devam ediyordu. 14-15 Temmuz'da Veliht Prens Ferdinand komutasında Oryahovo, Gigen ve Nikopol'de Tuna'yı geçti. Avusturya, Romanya'nın Bulgaristan sınırlarındaki askerî harekâtına tepki göstermeye başlamıştır. Avusturya'nın Romanya'ya tepki göstermesi, Romen halkının Avusturya'nın Bükreş büyükelçisini protesto etmesine neden olmuştur⁵⁸.

Avusturya'nın işgallere karşı tepkisi ve Bulgaristan'ın işgalleri Büyük Güçler nezdinde protesto etmesi üzerine, Romanya hükümeti Büyük Güçlere bir nota göndermiştir. 15 Temmuz 1913 tarihli nota'da Romanya hükümetinin amacının Bulgar toprağını işgal etmek olmadığını sadece bir askerî sınır oluşturmak olduğunu belirtmiş, devamında da Balkan meselesinin biran önce halli için elinden gelen her türlü çabayı göstereceğini bildirmiştir⁵⁹.

18 Temmuz'da Romen askerleri Ferdinand'ın komutasında kuzeybatı Bulgaristan'a girdi. 20 Temmuz'da Sofya'nın kuzeyinde Vratsa'yı aldı 23 Temmuz'da bir Romen süvari bölüğü Soya'nın 7 km uzağındaki Vrzhdobna köyüne ulaştı. Bu gelişme, Romanya'nın Sofya'yı işgal edeceği anlamına geliyordu⁶⁰. Sofya'nın tehlikeye girmesi ve özellikle Avusturya'dan gelen baskı üzerine Balkan devletleri Bulgaristan'la savaşı bitirmek için barış şartlarını bildirdiler. Buna göre:

1- Bulgar ordusu tarafından işgal edilen yerler - gerek Makedonya ve gerekse Trakya'dan olsun müttefiklere terk edilmelidir.

2- Bulgaristan tüm Trakya'dan çekilmelidir.

3- Bulgaristan müttefiklere savaş tazminatı ödemelidir.

4- Makedonya ve Trakya'da tahrip edilen yerler için tazminat ödenmelidir.

5- 1906 yılında Şarkî Rumeli'de Rumlardan gasp ve zabt edilen kiliseler iade edilmeli ve Rumlara mezhep ve eğitim konularında imtiyaz verilmelidir⁶¹.

Savaş'ın sonuna Doğru

Bulgaristan, İkinci Balkan Savaşı'nda Romanya, Sırbistan ve Osmanlı Devleti karşısında aldığı mağlubiyetler neticesinde 31 Temmuz 1913'te mütarekeyi kabul etmek zorunda kalmıştır. İkinci

Balkan Savaşı böylece bir ay sürmüştür. Savaş sonucunda yapılan barış antlaşmaları iki kısımdır. Birincisi Balkan devletlerinin kendi aralarında yaptıkları barış; ikincisi ise Balkan devletlerinin, Osmanlı Devleti'yle ayrı ayrı imzaladıkları barış antlaşmalarıdır⁶².

Bulgaristan'ın 31 Temmuz'da mütarekeyi imzalamasının ardından Bükreş'te Balkan devletleri arasında barış konferansı düzenlenmiştir. Titu Maiorescu 10 Ağustos 1913'e kadar devam eden barış konferansına, Romanya, Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ temsilcileri katılmıştır. Tarihlerinde ilk kez, Büyük Güçlerin müdahalesi olmadan, Balkan devletleri kendi aralarında müzakere yaptılar. Müzakerelere, sadece Hristiyan devletleri ilgilendiren toprak düzenlemeleri bahanesiyle Osmanlı Devleti davet edilmedi. Bükreş Barış Antlaşması 10 Ağustos 1913 tarihinde 5 devlet tarafından imzalanmıştır⁶³.

Bu antlaşma Balkanlar'da yeni bir toprak düzeni oluşturdu: Bulgaristan, Sırbistan'a Makedonya'nın güneyinin bir kısmını, Yunanistan'a Makedonya'nın güneyi ile Batı Trakya'nın bir kısmını vermiştir⁶⁴. Bükreş Antlaşması'nın ikinci maddesi Romanya-Bulgaristan sınırını belirlemektedir. Buna göre Romanya-Bulgaristan sınırı Tutrakan'ın yukarısında Tuna nehrinden başlayarak Ekrene'nin güneyinde Karadeniz'de bitecektir. Bulgaristan en geç iki yıl zarfında Rusçuk ile Şumnu'da 20 km muhitine kadar Balçık'ın etrafındaki istihkâmları yıkacaktır. Karma bir komisyon on beş gün zarfında yeni hudut hattını arazi üzerinde belirleyecektir⁶⁵. Buna göre Bulgaristan Romanya'ya Quadrilater'i (Güney Dobruca) ve Tutrakan'ı (Turtucaia-Ecrene hattına kadar) vermiştir. Romanya, İkinci Balkan Savaşı sonucunda elde ettiği topraklarla, sınırlılarını %5 oranında arttırmış ve yüzölçümünü 131.353 km²den 138.000 km²'ye genişletmiştir⁶⁶. Nüfusunu da 7.500.000 kişiden 7.850.000 kişiye çıkarmıştır⁶⁷. Romanya'nın sınırlarına kattığı Güney Dobruca'nın nüfusu nitelikleri itibariyle bir hayli karışıktır. Romanya'nın kendi sınırlarına kattığı Güney Dobruca'da 130.000 kadar Bulgar yaşıyordu. Tatarlar ve Ortodoks Türkler olan Gagauzlar'la birlikte toplam Müslüman-Türk nüfusun sayısı Bulgar nüfusundan biraz fazlaydı. Güney

⁵⁸ Fahir Armaoğlu, a.g.e., s. 688.

⁵⁹ Ioan Scurtu-Ionut Cojocar, a.g.m., s. 433.

⁶⁰ Ioan Scurtu-Ionut Cojocar, a.g.m., s. 433.

⁶¹ "Muhâdedenâme Metni, Tanin, Numara: 1688, Tarih: 11 Ağustos 1913, s. 4.

⁶² Oya Dağlar Macar, Balkan Savaşları'nda Salgın Hastalıklar ve Sağlık Hizmetleri, Libra Kitap, İstanbul 2010, s. 48; Ioan Scurtu-Ionut Cojocar, a.g.m., s. 433.

⁶³ Ioan Scurtu-Ionut Cojocar, a.g.m., s. 433.

⁵⁸ "Romanya'da Avusturya Aleyhine Galeyan", Tanin, Numara: 1662, Tarih: 15 Temmuz 1913, s. 1.

⁵⁹ "Romanya: Romanya'nın Yeni Bir Notası", Tanin, Numara: 1664, Tarih: 17 Temmuz 1913, s. 1.

⁶⁰ Richard Hall, a.g.e., s. 118.

⁶¹ "Müttefiklerin Şerâit-i Sulhiyyesi", Balkanlar, Numara 19, Tarih: 2 Ağustos 1913, s. 3.

Dobruca'da azınlık konumunda yaşayan 100.000 civarında Romen nüfusu da mevcuttu⁶⁸.

Savaş sonunda Romanya'dan Anadolu'ya Türk göçlerinin yaşandığı bilinmektedir. Tahminimizce bu göçmenlerin tamamı savaş esnasında Bulgar zulmüne uğramış ve Romanya'ya sığınmak zorunda kalan Müslümanlardır⁶⁹. Bu göçlerde Köstence Limanı sıklıkla kullanılırken, göçmenlerin nakli için ihtiyaç duyulan gemiler bazı devletlerden yardım veya kiralama suretiyle alınmıştır. Romanya da bu devletlerden birisidir. Diğerleri, Mısır, Romanya, Avusturya, Rusya, İtalya, Belçika ve İngiltere'dir⁷⁰.

Romanya'nın İkinci Balkan Savaşı'ndaki en büyük sorunu, savaş halinde olduğu Bulgar ordusu değil salgın hastalıklardır. Savaşın Romanya için belki de en önemli kayıplarından birisi salgın hastalıklar yüzünden, özellikle koleradan verdiği kayıplardır⁷¹. Romen ordusunda baş gösteren kolera salgınından 6.000 asker ölmüştür⁷².

Sonuç

Balkan devletlerinin Birinci Balkan Savaşı sonucunda beklenmedik şekilde başarıları başta Bulgaristan olmak üzere kendilerinde gereğinden fazla bir özgüvene neden olmuştur. Kazandıkları topraklarla yetinmek istemeyen Balkan devletleri savaştan sonra özellikle Makedonya topraklarında anlaşmazlığa düşmüşlerdir. Bir taraftan Sırbistan ve Yunanistan, Bulgar hükümetinin savaş sonrasındaki politikalarından rahatsız olurken, diğer taraftan da Romanya hükümeti hem Balkan devletlerinin ilk savaştaki başarılarından hem de savaşa girmemesi karşılığında Bulgar hükümetinin verdiği sözlerde durmamasından rahatsız olmuştur. Bu nedenle Romanya hükümeti, İkinci Balkan Savaşı henüz başlamadan Balkan devletlerinin kendi aralarındaki sorunlara dikkati çekmiş ve olası bir savaşta tekrar seyirci kalmayacağını belirtmiştir. Tepki ve niyetini hem Büyük Güçlere hem de Bulgar hükümetine verdiği notalarda göstermiş ve Bulgar hükümetinden sözünde durmasını ve St. Petersburg protokoleri gereği Silistre'yi kendisine vermesini istemiştir.

En nihayetinde Bulgar hükümetinin Sırbistan ve Yunanistan'a saldırması ve ilk çatışmalarda yenilmesi üzerine Romen hükümeti de Bulgaristan'a savaş ilan etmiş ve Güney Dobruca'yı işgale başlamıştır. Savaş

sonucunda imzalanan Bükreş Antlaşması neticesinde Romanya Quadrilater'i (Güney Dobruca) ile Tutrakan'ı sınırlarına katmıştır. Aldığı yerlerde yaşayan nüfusla birlikte nüfusunu 350.000 kişi arttırmıştır.

KAYNAKÇA

1. Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *Bâb-ı Âli Evrâk Odası (BEO)*

Dosya No: 4181, Gömlek No: 313527, Tarih: 04/B/1331.

Dosya No: 4181, Gölek No: 313574, Tarih: 06/B/1331.

2. Süreli Yayınlar

a-Balkanlar

"Müttefiklerin Şerâit-i Sulhiyyesi", *Balkanlar*, Numara 19, Tarih: 2 Ağustos 1913, s. 3.

b. Sebiü'r-Reşad

"Balkanlar Cihadı", *Sebilü'r-Reşad*, C.II-IX, S.36-218, Tarih: 25 Teşrinievvel 1328 (7 Kasım 1912), ss. 194-195.

"Balkanlar'da Cihad", *Sebilü'r-Reşad*, C. II-9, S. 35-217, Tarih: 18 Teşrinievvel 1328 (31 Ekim 1912), ss.176-178.

"Matbuat-ı İslamiye: Bahçesaray'da (Kırım) Münteşir Tercüman GazetesiBalkan İttifakından Bahs ile Diyor ki:", *Sebiü'r-Reşad*, C. 4, S. 82, *İstanbul 17 Mart 1326 (30 Mart 1910)*, s.76.

c- Servet-i Fünûn

"Romanya ve Romanyalılar", *Servet-i Fünûn*, Numara: 1154, Tarih: 4 Temmuz 1329 (17 Temmuz 1913), s. 220.

d- Tanin

Babanzade İsmail Hakkı, "Siyaset: Balkan Muharebesi", *Tanin*, Numara: 1633, Tarih: 16 Haziran 1913, s. 1.

"Bulgarların Resmi Havadisini", *Tanin*, Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

"Muahedenâme Metni", *Tanin*, Numara: 1688, Tarih: 11 Ağustos 1913, s. 4.

"Romanya Bulgar Sefirini Memleketine Yolluyor", *Tanin*, Numara:1662, 15 Temmuz 1913, s.1.

"Romanya Ordusunda", *Tanin*, Numara: 1687, Tarih: 10 Ağustos 1913, s. 2.

"Romanya Sefirinin Avdeti", *Tanin*, Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

"Romanya", *Tanin* Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

"Romanya: Romanya'nın Hatt-ı Harekâtı", *Tanin*, Numara: 1661, 14 Temmuz 1913, s. 3.

"Romanya: Romanya'nın Tecavüzü, Bulgaristan'ın Teşebbüsât-ı Siyasesi", *Tanin*, Numara: 1662, Tarih: 15 Temmuz 1913, s. 1.

"Romanya: Romanya'nın Yeni Bir Notası", *Tanin*, Numara: 1664, Tarih: 17 Temmuz 1913, s.1.

"Romanya'da Avusturya Aleyhine Galeyan", *Tanin*, Numara: 1662, Tarih: 15 Temmuz 1913, s. 1.

"Romanya'nın Emeli", *Tanin*, Numara: 1655, Tarih: 8 Temmuz 1913, s. 3.

"Romanya'nın Kuvve-i Askeriyesi", *Tanin*, Numara: 1655, Tarih: 8 Temmuz 1913, s. 1.

"Romanya'nın Notası", *Tanin*, Numara: 1660, Tarih: 13 Temmuz 1913, s. 2.

"Siyaset: Biz de Romanya Gibi...", *Tanin*, Numara:1661, Tarih: 14 Temmuz 1913, s. 1.

"Vaz'iyet-i Umûmî: Romanya'nın Da'vası", *Tanin*, Numara: 1629, Tarih: 12 Haziran 1913, s.3.

e-Tercüman-ı Hakikat

"Balkan Ahvali", *Tercüman-ı Hakikat*, Numara: 10854, Tarih:23 Haziran 1911, s. 1.

"Çetine Sarayındaki Hadise", *Tercüman-ı Hakikat*, Numara: 10864, Tarih: 1 Temmuz 1911, s. 2.

"Romanya'nın Ordusu", *Tercüman-ı Hakikat*, Numara: 11590, Tarih: 12 Temmuz 1913, s. 2.

⁶⁸ Sacit Kutlu, a.g.e., s. 399.

⁶⁹ "Balkanlar Cihadı", *Sebilü'r-Reşad*, C.II-IX, S.36-218, Tarih: 25 Teşrinievvel 1328 (7 Kasım 1912), s.195.

⁷⁰ Sezer Arslan, *Balkan Savaşları Sonrasında Rumeli'den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti'nde İskânları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2008, s. 80-81.

⁷¹ "Romanya Ordusunda", *Tanin*, Numara: 1687, Tarih: 10 Ağustos 1913, s. 2.

⁷² Richard Hall, a.g.e., s. 118.

"Romanya'nın Vaz'iyeti", *Tercüman-ı Hakikat*, Numara: 11591, Tarih: 13 Temmuz 1913, s.2.

f- The New York Times

"Balkan States to Declare War Today", *The New York Times*, Tarih: 13 Ekim 1912.

"The Balkan War", *The New York Times*, Tarih: 10 Ekim 1912.

"The New Balkan War", *The New York Times*, Tarih: 4 Temmuz 1913.

3- Kitap ve Makaleler

ADANIR, Fikret, *Makedonya Sorunu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.

AĞANOĞLU, H. Yıldırım, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Balkanlar'ın Makûs Talihî Göç*, Kum Saati Yayınları, İstanbul 2001.

ANDONYAN, Aram, *Balkan Savaşı*, Aras Yayınları, İstanbul 2002.

ARMAOĞLU, Fahir, *19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*, TTK, Ankara 1999.

ARTUÇ, İbrahim, *Balkan Savaşı*, Kastaş Yayıncılık, İstanbul 1988.

CASTELLAN, Georges, *Balkanların Tarihi*, Milliyet Yayınları, İstanbul 1995.

HALL, Richall C., *"The Balkan Wars 1912-1913 Prelude to the First World War*, Published by Routledge, London and Newyork 2000.

JELAVICH, Barbara, *Balkan Tarihi 2: 20. Yüzyıl*, Küre Yayınları, İstanbul 2006.

KHAN, Mujeeb R., "The Ottoman Eastern Question and the Problematic Origins of Modern Ethnic Cleansing, Genocide, and Humanitarian Interventionism in Europe and the Middle East", *War & Diplomacy: the Russo-Turkish War 1877-1878 and the Treaty of Berlin*, Edit. by M. Hakan Yavuz with Peter Sluglett, The University of Utah Press, Utah 2011, ss. 98-122.

KOLEV, Valery -Christina Koulouri, *The Balkan Wars*, Thessaloniki 2009.

KUTLU, Sacit, *Milliyetçilik ve Emperyalizm Yüzyulında Balkanlar ve Osmanlı Devleti*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2007.

MACAR, Oya Dağlar, *Balkan Savaşları'nda Salgın Hastalıklar ve Sağlık Hizmetleri*, Libra Kitap, İstanbul 2010.

OKUR, Mehmet, "The Times Gazetesi'ne Göre Balkan Savaşları ve İngiltere'nin Politikası", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, XII/2, Kış 2012, ss.183-197.

Ragıp Rıfki, *Balkan Hükümetlerinin Teşkilat-ı Askeriyyesi*, Şems Matbaası, Dersaadet 1328-1330, s. 19.

SCURTU, Ioan-Ionut Cojocaru, "Romania and The Second Balkan War. Participation of Certain Future Prime Ministers", *Balkan Tarihi Araştırmalarına Metodolojik Yaklaşımlar*, Editör, Abidin Temizer, Libra Kitap, İstanbul 2014, ss. 419-433.

Sezer ARSLAN, *Balkan Savaşları Sonrasında Rumeli'den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti'nde İskânları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2008.

TODOROVA, Maria, *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.

TOKAY, Gül, "A Reassessment of the Macedonian Question, 1878-1908", *War & Diplomacy: the Russo-Turkish War 1877-1878 and the Treaty of Berlin*, Edit. by M. Hakan Yavuz with Peter Sluglett, The University of Utah Press, Utah 2011, ss. 253-269.

EKLER

EK1: The Balkan War

THE NEW BALKAN WAR.

